

G.H. Kramer

Laten de vrouwen zwijgen in de gemeenten

*Over het opgeven van liederen
en het voorgaan in gebeden door zusters*

*Uittreksel uit de brochure 'Zwijgen in de gemeenten'
door J.G. Fijnvandraat en G.H. Kramer*

-

Inleiding

Wij hebben als gelovigen niet alleen te maken met afwijkingen naar rechts, maar ook met afwijkingen naar links (vgl. Deut. 5:32; 2 Kon. 22:2; 2 Kron. 34:2). Wij willen hier ingaan op een dergelijk verschijnsel dat zich in ons midden voordoet, namelijk dat in de 'samenkomsten als gemeente' aan zusters wordt toegestaan liederen op te geven en voor te gaan in gebed.

In de christenheid is al jarenlang een discussie gaande over het vraagstuk wat zusters in de Gemeente wel en wat ze niet mogen doen. In kerkelijke kringen spreekt men dan over 'de vrouw in het ambt'. Aangezien men de bediening van het woord gekoppeld heeft aan het ambt van predikant, geeft dat altijd een onzuivere discussie. De Schrift kent namelijk niet zoiets als 'het predikambt'. Op deze zaak zijn de gebroeders Fijnvandraat uitvoerig ingegaan in een andere reeks brochures, namelijk de Toets-reeks en wel in deel 8 daarvan, getiteld 'De vrouw in het ambt'. We hoeven hetgeen daarin te berde is gebracht hier niet te herhalen.

Voldoende is erop te wijzen dat de Schrift onderscheid maakt tussen:

- (1) de ambten of beter de taken van oudste (ouderling) en dienaar (diaken), die te maken hebben met de orde en het toezicht in de Gemeente als het Huis van God, en
- (2) het uitoefenen van de geestelijke genadegaven, wat te maken heeft met de opbouw en het functioneren van de Gemeente als het Lichaam van Christus.

Dat de taken van een ouderling of diaken niet openstaan voor zusters wordt in bovengenoemde brochure voldoende duidelijk aangegeven. Anderzijds is het niet moeilijk aan te tonen dat zusters net zo goed als broeders leden van het lichaam van Christus zijn, en dus ook gaven bezitten. En zoals we weten: het bezit van een gave brengt de verantwoordelijkheid mee om die gave ten nutte van de Gemeente in praktijk te brengen. Helaas moeten we erkennen dat in het verleden te weinig rekening gehouden is met het feit dat alle zusters net als alle broeders een gave bezitten.

Het probleem dat we behandelen is dus niet of zusters een gave hebben. Het is ook niet beperkt tot de vraag waar ze die gave wel of niet mogen uitoefenen, want het opgeven van een lied, het uitspreken van een gebed, het voorlezen van een schriftgedeelte (om dat er ook maar bij te noemen) heeft niets met het uitoefenen van een gave te maken. De vraag waarom het ons gaat, is hierop toegespitst of een vrouw in de samenkomst van de gemeente openlijk kan deelnemen aan de dienst en zich dus op eenzelfde wijze als een man, zonder beperking, mag uiten. Of anders gezegd: Hoever gaat het zwijgen waarover de apostel Paulus in 1 Korintiërs 14:34 spreekt, en het 'stil zijn' dat hij in 1 Timoteüs 2:12 vermeldt?

Om nog even terug te komen op de vrouw in het ambt: dat probleem is in diverse kerken al een gepasseerd station, in andere wordt er nog druk over gedebatteerd. De vraag of zusters eveneens openlijk mogen deelnemen in de samenkomsten – net als de mannen – is in verschillende vrije groepen en evangelische kringen óf nooit een punt geweest, óf het is geen punt meer: het wordt gewoon gepraktiseerd. In de 'broederbeweging' was dit tot voor kort ook geen punt, maar dan in deze zin, dat men het zonder meer voor onbijbels hield dat een zuster in de samenkomst van de gemeente zich zou uiten: ze behoorde te zwijgen.

In vrij recente tijd is daar echter verandering in gekomen. In een bepaalde vergadering in Nederland werd aan zusters toegestaan liederen op te geven en gebeden uit te spreken, en in zeker twee andere vergaderingen heeft dit

navolging gevonden. Zowel mondeling als schriftelijk hebben de auteurs van deze brochure (wijlen Jaap Fijnvandraat Sr. en br. Gerard Kramer) naar de betreffende vergaderingen bijbelse bezwaren en de weerlegging van hun argumenten doen toekomen. We merkten daarbij op dat het hier niet ging om terugkeer tot beginselen waaraan we in de praktijk niet meer voldeden, maar om het invoeren van iets dat onder ons nooit een rol had gespeeld. Nu mag dat laatste geen reden zijn om alles altijd maar te laten zoals het altijd is geweest. Maar als men meent dat de Bijbel iets anders leert dan dat wat we tot nu toe voorgestaan en in praktijk hebben gebracht, dan moeten dit wel zaken zijn die klip en klaar uit de Schrift kunnen worden aangetoond. Als het echter over twijfelachtige nieuwe opvattingen gaat, zeggen we met een variant op een verkeersleus die slaat op het inhalen van andere auto's: 'Bij twijfel...nooit'.

We hebben destijds ervan afgezien om van het stuk dat we hadden opgesteld, een voor iedereen toegankelijke publicatie te maken. De kwestie speelde toen nog niet algemeen. Een publicatie zou kunnen leiden tot een 'nietes-welles' discussie. Ondertussen wordt over dit onderwerp echter op grote schaal gediscussieerd; en steeds meer wordt de opmerking gehoord: 'Ja, waarom ook eigenlijk niet?' Men vraagt dan niet echt om duidelijke argumenten, integendeel, men heeft zijn standpunt in feite al bepaald. Anderen verklaren dat voor hen de zaak (nog) niet duidelijk is, en steunen daarbij ongewild een tolerante houding ten opzichte van dit probleem. Die ontwikkeling heeft bij ons de overtuiging gewekt dat we ons niet langer stil moeten houden, maar naar de broeders en zusters toe een handreiking moeten doen, die hierin bestaat dat wij:

- (a) de kern van het probleem willen schetsen;
- (b) de argumenten die voor de betreffende opvatting worden aangevoerd toetsen aan de Schrift, natuurlijk naar het zicht dat wij op deze zaak hebben;
- (c) mogelijke houdingen onder ogen willen zien die ingenomen kunnen worden bij een blijvend verschil van mening over dit punt (dit laatste punt is in dit uittreksel als te technisch weggelaten).

De basis voor deze handreiking vormt het stuk waarop we in de vorige perikoop doelden.

De kern van het probleem

Voordat we over verschillen gaan praten, willen we eerst aangeven waarin we met anderen overeenstemmen. Het is altijd fijner je daarmee bezig te houden dan met verschillpunten, maar om het laatste kunnen we in dit geval niet heen. Welnu,

voorzover ons bekend is, zijn allen die landelijk een dienst in ons midden verrichten het erover eens dat een zuster in de Gemeente niet mag leren en geen positie van gezag c.q. leiding mag innemen. De uitspraak van 1 Timoteüs 2:11-12 is te absoluut en de aanwijzingen betreffende het opzienschap zijn te duidelijk om een andere uitleg in overweging te nemen. Zo min als we mogen schipperen met het voorschrift dat we niet mogen stelen, zo min mogen we het doen met dit voorschrift aangaande het leren en regeren door zusters. Wanneer men dat toch doet en zusters laat leren en de taak van opziener of oudste laat uitoefenen, dan kunnen we niet meer spreken van verschil in uitleg, maar moeten we het ongehoorzaamheid aan de Schrift noemen.

Waar gaat het om? Naast bovenstaande *overeenstemming* is er *verschil* van mening over de uitleg van 1 Korintiërs 14:34. We merken de volgende standpunten op:

- (a) er zijn er onder ons die menen dat dit vers alleen op het 'leren' door zusters slaat en niet op het opgeven van liederen of het uitspreken van gebeden, en die daarom deze dienst van zusters voorstaan of tenminste toestaan;
- (b) anderen wegen voor zichzelf pro- en contra-argumenten tegen elkaar af, maar achten het onwijs dat in vergaderingen daarover strijd gevoerd zal worden; om die reden zijn ze tegen de invoering van de betreffende praktijk;
- (c) daarnaast zijn er die wel oog hebben voor de problematiek, maar die de contra-argumenten sterker vinden dan de pro-argumenten;
- (d) ten slotte zijn er broeders voor wie een verschil van mening over dit punt eigenlijk niet bespreekbaar is: zwijgen is zwijgen, en de pro-argumenten zien ze als puur menselijke redeneringen.

Bij de beoordeling van deze standpunten moeten we beseffen dat er voor bijna iedere mening betreffende een bijbels onderwerp wel argumenten uit de Schrift zijn aan te voeren. Net zo goed kan men argumenten daartegen in brengen. Het bekende gezegde 'iedere ketter heeft zijn letter' stoelt daarop. De vraag is dan ook niet of er voor een mening ook argumenten aan te voeren zijn, maar of die argumenten opwegen tegen de (eventuele) contra-argumenten. Ons commentaar op de bovengenoemde standpunten is dan ook het volgende:

ad (a): We achten het leerstellig onverantwoord deze mening te propageren. De pro-argumenten zijn daarvoor naar onze overtuiging veel te zwak. Deze zaak in te voeren achten we funest voor het onderling verkeer tussen gemeenten. Het gaat in 1 Korintiërs 14 om een zeer algemeen gesteld gebod van de Heer. Men moet dan wel heel goede argumenten hebben om hier twee uitzonderingen op dit gebod te construeren, nl. het bidden en het opgeven van liederen. Bij een gebod

van de Heer zou de vraag allereerst moeten zijn: ‘Bij welke handelwijze weet ik zeker dat ik dit gebod in ieder geval niet overtreed?’ Wie twijfelt, moet niet ‘inhalen’, en niet het risico willen lopen een gebod van de Heer te overtreden door uitzonderingen te maken waarvan hij niet honderd procent zeker weet dat ze gemaakt mogen worden.

ad (b): We willen ervan uitgaan – en dat geldt ook voor (a) – dat deze broeders oprecht moeite hebben met de vanouds gangbare mening en dat ze zich daarbij niet laten leiden door vleselijke motieven en puur menselijke redeneringen. Het gevaar voor menselijk redeneren is echter heel groot. Bovendien kan het betwijfelen van de tot nu toe onder ons gangbare opvatting heel gemakkelijk bij anderen de indruk wekken dat men voor mening (a) vrij baan geeft.

ad (c): In feite nemen wij als auteurs dit standpunt in.

ad (d): We kunnen ons de houding van de broeders onder (d) bedoeld wel indenken, maar we menen ondanks onze bezwaren de pro-argumenten toch serieus te moeten toetsen. We kunnen ons voorstellen dat zij die opvatting (d) zijn toegedaan dit totaal overbodig en misschien zelfs ‘slap’ vinden. We moeten echter bedenken dat er nergens met zoveel woorden staat dat een zuster in de samenkomst geen lied mag opgeven en geen gebed mag uitspreken. Dat betekent dan ook dat wij voor onze opvatting afhankelijk zijn van argumenten ontleend aan bepaalde Bijbel-uitspraken. Maar dat houdt ook in dat daar argumenten tegenin te brengen zijn, en we moeten bereid zijn die argumenten te toetsen.

Daartoe willen we dan nu overgaan. We vermelden daarbij steeds eerst de pro-argumenten – dus de argumenten die gebruikt worden door hen die zusters willen toestaan liederen op te geven en hardop te bidden – en geven daaronder ons commentaar. Soms geven we dan ook een correctie ‘naar rechts’.

N.B. We zijn ons ervan bewust dat niet alle hieronder besproken argumenten even zwaar wegen, en dat niet alle voorstanders van de door ons afgewezen praktijk, al deze argumenten gebruiken.

Toetsing van de argumenten

1a.

Het stil-zijn waarover 1 Timoteüs 2:11-12 spreekt, slaat op 'niet leren' en 'niet over de man heersen'. Het doelt niet op bidden of liederen opgeven. Integendeel, vers 9 houdt in dat vrouwen in stemmige kledij moeten bidden. Het woord 'evenzo' slaat op het bidden van de zusters.

Commentaar:

De gedachte die wel eens geopperd wordt dat Paulus in dit hoofdstuk voor mannen en vrouwen aparte gebedsvorschriften geeft (de mannen moeten in het openbaar bidden met opheffing van heilige handen, de vrouwen in gepaste kleding), is taalkundig onhoudbaar. Van het hoofdwerkwoord 'ik wil' in vers 8 zijn twee parallel-lopende constructies afhankelijk, die terecht in de Telosvertaling zijn weergegeven door 'dat-zinnen'. Het gedeelte over de kleding van de vrouwen heeft dan ook niets met bidden te maken.

Er staat dus niet: 'evenzo (wil ik) dat de vrouwen bidden in waardige kleding', maar 'evenzo (wil ik) dat vrouwen zich tooien in waardige kleding'. Uit dit gedeelte kunnen we dus niet concluderen dat vrouwen hardop kunnen bidden in de samenkomst van de gemeente. Uit het feit dat er niet over het bidden van zusters gesproken wordt, mag evenmin het omgekeerde afgeleid worden, namelijk dat een zuster nergens mag voorgaan in gebed. We moeten namelijk voorzichtig zijn met het trekken van conclusies uit het feit dat iets niet vermeld wordt. Uit Efeziërs 5:23 concluderen we immers ook niet dat vrouwen hun man niet behoeven lief te hebben, omdat er in dat vers niet over het liefhebben van de man door de vrouw gesproken wordt.

Vanaf vers 11-12 verbiedt de apostel een vrouw te leren of onderwijs te geven; zij moet zich 'stil', lett. 'in rust' laten leren. Hier wordt een andere, minder vergaande uitdrukking gebruikt dan die voor het absolute zwijgen in 1 Korintiërs 14, waar vrouwen zelfs geen vragen mogen stellen. Hier in 1 Timoteüs 2:11vv. lijkt de apostel te doelen op een kleiner, meer informeel gezelschap waar de vrouw weliswaar niet mag leren, maar haar het stellen van vragen niet expliciet verboden wordt.

Dat een vrouw in de gemeentelijke samenkomst niet hardop mag bidden, is af te leiden uit het feit dat in 1 Korintiërs 11:4-5 het bidden en het profeteren op één lijn worden gesteld, terwijl haar in 1 Korintiërs 14:34 het spreken in talen en het profeteren in de gemeente verboden worden. Wij concluderen hieruit dat het voorgaan in gebed hierbij inbegrepen is.

1b.

Alle zusters zijn, evenals de broeders, lid van het lichaam van Christus en hebben dus ook een gave. Er zijn dus ook vrouwen die de gave van lerares, profetes etc. hebben. Deze gave moeten ze uiteraard kunnen uitoefenen.

Commentaar:

Terecht wordt naar voren gebracht dat ook zusters gaven hebben, omdat ze leden van het lichaam zijn (zie onze inleiding). Of alle gaven ook aan zusters toebedeeld worden, is echter nog maar de vraag. We denken bijvoorbeeld aan het apostelschap. Het mag toch kenmerkend heten dat Jezus Christus slechts mannen tot de kring van de twaalf apostelen heeft geroepen. Maar dat daargelaten, de kernvraag is of zusters hun gaven ook in de gemeentelijke samenkomst mogen uitoefenen, of dat 1 Korintiërs 14:34 dat juist verbiedt (zie verderop).

Uit deze schriftplaats heeft men anderzijds wel afgeleid dat nergens waar een man aanwezig is, een zuster iets over geestelijke dingen zou mogen zeggen. Naar onze mening gaat men daarmee net zo goed verder dan wat de Schrift hier zegt, en komt men tevens in strijd met bijv. Handelingen 18:24-26, waar gesteld wordt dat ook Priscilla aan het gesprek met Apollos deelnam.

1c.

In 1 Timoteüs 2:11-12 gaat het niet om de verhouding man-vrouw in het algemeen, maar om de huwelijksverhouding. Een vrouw mag niet over haar man heersen. Dat volgt namelijk uit het feit dat er over Adam en Eva gesproken wordt, die een huwelijksrelatie hadden.

Commentaar:

In de verzen 8-9 wordt over de mannen en over vrouwen gesproken. Van een huwelijksband is daar geen sprake. Er staat niet dat 'hun' vrouwen zich moeten tooien e.d. Het lidwoord voor vrouwen ontbreekt zelfs; zie ook vers 10. Het gaat hier over 'mannen' en 'vrouwen' als soortnaam. In de verzen 11-12 is sprake van 'een' vrouw, en 'een' man; en niet van 'haar' man. Er is dus een duidelijk onderscheid met Efeziërs 5:22-33. Daar wordt het bezittelijk voornaamwoord gebruikt, en dat wordt nog eens versterkt door de toevoeging 'eigen'. Deze toevoeging is voor het verband eigenlijk helemaal niet nodig. Als in 1 Timoteüs 2 op een huwelijksrelatie gedoeld zou zijn, dan was het voor een goed begrip wel

degelijk nodig dat er sprake was geweest van 'haar mannen', om niet te zeggen 'haar eigen mannen'.

Met het voorgaande stellen we niet, dat wat specifiek is voor de relatie en de gezagsverhouding binnen het huwelijk, precies zo geldt voor de algemene verhouding van een man tot een vrouw. Maar het specifieke sluit het bredere, niet zo vergaande principe niet uit. Zou een vrouw niet over haar eigen man, maar wel over een andere man mogen heersen? Naar onze overtuiging gaat het in 1 Timoteüs 2 hierom dat een vrouw niet als 'leermeesteres' mag optreden, waarbij ze met gezag spreekt en de aanwezige mannen in het leerlingenbankje zet. De combinatie van 'leren' en 'heersen' mogen we bij de uitleg van dit voorschrift niet uit het oog verliezen.

Ook in 1 Korintiërs 11:2-16 wordt niet specifiek op een huwelijksverhouding gewezen. Voor de engelen is het niet slechts van belang dat de scheppingsordening binnen het huwelijk zichtbaar wordt, maar dat dit in het algemeen gebeurt op gemeentelijk terrein.

2.

In 1 Korintiërs 11:2-9 spreekt de apostel over het optreden van de vrouw in de gemeente. Dit gedeelte is ingeklemd tussen de voorschriften van 1 Korintiërs 10:14vv. over de broodbreking en die van 1 Korintiërs 11:17vv. over het avondmaal, en het handelt dus over het gemeentelijk samenzijn.

Commentaar:

Dit argument is onjuist om de volgende redenen:

- (a) In 1 Korintiërs 10 is het hoofdonderwerp de afgoderij; zie de verzen 7 en 14. In dat verband wijst de apostel op de morele onmogelijkheid de gemeenschap met de Heer en die met de demonen te combineren. De gemeenschap met de Heer is gefundeerd in Zijn dood, waardoor wij tot één lichaam geworden zijn (vs. 16-17), en we volledig onderscheiden zijn van het gezelschap van de afgodendienaars. Paulus spreekt vervolgens over de morele onmogelijkheid zowel aan te zitten aan de tafel van de Heer als aan die van de demonen (vs. 20-22). Zijn onderwijs in dit gedeelte gaat niet over het algemeen gedrag in de samenkomst van de gemeente, maar is puur persoonlijk gericht tot elke gelovige met de waarschuwing dat je het deelnemen aan het avondmaal niet kunt combineren met het deelnemen aan een heidense offermaaltijd.

- (b) Daarna gaat Paulus verder met zijn onderwerp, de afgoderij. De Korintiërs konden daarmee ook onbedoeld te maken krijgen, en dan moest van het eten van vlees worden afgezien wanneer een andere gelovige het als offervlees beschouwde en als zodanig aanduidde. Aan niemand moest namelijk aanstoot worden gegeven, niet aan Joden, niet aan Grieken, en evenmin aan de gemeente van God (vs. 28-32). Hier wordt over de gemeente gesproken, zonder dat er sprake is van het samenkomen. Een gelovige is *altijd* lid van de gemeente, ook als hij boodschappen doet of ergens eet. Het slot van 1 Korintiërs 10 spreekt dus wel over de plaatselijke én wereldwijde gemeente, maar niet over de samenkomst van de plaatselijke gemeente.
- (c) Het woordgebruik in 1 Korintiërs 11:2-16 wijst wel op de aanwezigheid van anderen, zo men wil op openbaarheid (al dan niet in kleine kring) bij het bidden of profeteren van de vrouw, maar niet op de samenkomst van de gemeente. We moeten bedenken dat de brief aan de Korintiërs weliswaar aan de gemeente gericht is, maar dat niet alles wat in die brief staat, betrekking heeft op de gemeentelijke samenkomst. Zo spreekt Paulus in 1 Korintiërs 7 over huwelijksituaties; en zo staan er meer dingen in waarmee de leden van de gemeente rekening hebben te houden in hun persoonlijk leven, in hun omgang met elkaar in het algemeen. Als enkele leden van de gemeente om bepaalde redenen bij elkaar zijn, betekent dit nog niet dat zij als gemeente samenkomen. Als over gemeente(n) gesproken wordt, houdt dit nog niet in dat ze als samengekomen gemeente(n) worden aangesproken. Daarom kan aan vers 16 geen argument ontleend worden om de verzen 2-16 op het gemeentelijke samenkomen te laten slaan. Dit vers houdt slechts in dat de gelovigen niet de gewoonte hebben het apostolische onderwijs ter discussie te stellen. De toevoeging 'in de gemeente' vinden we in dit gedeelte dan ook niet, maar wel in hoofdstuk 14:35.
- (d) Pas vanaf vs. 17 is sprake van samenkomen.

3.

Bovendien, zegt men, is het onderscheid tussen een gemeentelijke samenkomst en een ander samen-zijn in de gemeente fictief. Welnu, 1 Korintiërs 11:2-9 geeft zusters vrijheid om te bidden en te profeteren in de gemeente.

Commentaar:

Zoals gezegd wijst het woordgebruik in 1 Korintiërs 11:2-16 wel op de aanwezigheid van anderen, zo men wil op openbaarheid (al dan niet in kleine kring) bij het bidden of profeteren van de vrouw, maar niet op de samenkomst van de gemeente. Er wordt in 1 Korintiërs 11 wel over 'samenkomen' gesproken en dan uitsluitend het samenkomen 'als gemeente', maar dat komt pas in vers 17 en de daaropvolgende gedeelten aan de orde, en beslist niet daarvoor.

Zie voor de volledigheid dit overzicht:

- 'samenkomen' (1 Kor. 11:17,33,34; zie ook 1 Kor. 14:26);
- 'als gemeente samenkomen' (1 Kor. 11:18; 'als gemeente', d.i. 'in gemeentelijk verband');
- 'op één plaats samenkomen' (1 Kor. 11:20; zie ook 1 Kor. 14:23).

In vers 17 kunnen bovendien de woorden 'Nu ik dit bevel, prijs ik u niet, omdat' beter worden weergegeven met: 'Nu ik dit (nl. het volgende!) bevel, prijs ik u niet, namelijk [wat betreft] het feit dat u etc.' Het slot van vers 22 verwijst immers terug naar vers 17, en vers 17 niet naar het voorafgaande. Vers 17 ziet dus vooruit op wat volgt, en slaat niet terug op de verzen 2-16.

4.

Het woord 'zwijgen' in 1 Korintiërs 14:34 is niet absoluut bedoeld. Dan zouden zusters ook niet mogen zingen of Amen mogen zeggen op een gebed of dankzegging.

Commentaar:

Het in vers 34 genoemde 'zwijgen' betekent net als in vers 28 en 30 'niet spreken', maar dat zegt op zichzelf nog niets over de vraag 'waar, in welk opzicht of voor hoelang' gezwegen moet worden. Dat moet namelijk worden opgemaakt uit de tijdsvorm van het werkwoord en uit de samenhang waarin het voorkomt. Als 'zwijgen' de betekenis heeft van 'ophouden met spreken', 'verstommen', zit dit niet in de betekenis van het gebruikte Griekse woord opgesloten, maar uitsluitend

in de interpretatie van de tijdsvorm. Als men in gevallen waar een andere tijdsvorm wordt gebruikt, zoals in 1 Korintiërs 14:28, 30 en 34, concludeert dat de 'zwijger' of 'zwijgster' eerst gesproken heeft, of de vrije keuze zou hebben het woord te voeren of niet, dient dit uit de samenhang te worden aangetoond. In de verzen 28 en 30 wijst de samenhang daar duidelijk op, maar in vers 34 beslist niet. Daar volgt een absolute uitspraak, die even absoluut herhaald wordt in vers 35.

In de verzen 28 en 30 is het zwijgen niet absoluut bedoeld; de tongenspreker (vs. 28) dient slechts te zwijgen als er geen uitlegger is. Ook de profeet (vs. 30) hoeft niet voor altijd te zwijgen, maar wél in de concrete, door de bijzin gemarkeerde situatie. Zo'n 'context of situation' wordt in de verzen 34 en 35 evenwel niet aangegeven. De vrouwen moeten niet zwijgen zolang bepaalde *omstandigheden* voortduren, maar zwijgen op een bepaalde *plaats*, en wel 'in de gemeenten' (vs. 34), 'in [de] gemeente' (vs. 35). Zij dienen niet slechts op te houden met een bepaald soort spreken (zoals de genoemde talenspreker en de profeet), maar behoren in het geheel niet te spreken.

De tegenwerping dat als het zwijgverbod voor de zusters zo absoluut is, zij ook niet zouden mogen meezingen of Amen zeggen op een gebed, snijdt geen hout. Het gaat hier namelijk niet om wat mannen en vrouwen gezamenlijk doen, gezamenlijk uiten, maar om de activiteit, de uiting van één enkele persoon. Het 'zwijgen' in de verzen 28 en 30 van resp. de talenspreker en de profeet volgt na het voorafgaande spreken, en in beide gevallen betreft het strikt individuele en zelfstandige taaluitingen. Dat kan men niet zeggen van meezingen en Amen zeggen: beide vinden collectief en niet op eigen initiatief plaats.

Maar er is meer: de vraag is namelijk of 'meezingen' en Amen zeggen ook onder het begrip 'spreken' vallen. Het is immers duidelijk dat de apostel met 'zwijgen' doelt op 'niet-spreken' (vs. 34-35). Hij betreft het niet op geen enkele taaluiting doen. Het zwijgen en niet-spreken slaan onmiskenbaar terug op de activiteiten die in de verzen 26-31 worden genoemd. Een man mag op een dergelijke wijze wel spreken in de gemeente, maar aan een vrouw is dat niet toegestaan. Blijft natuurlijk de vraag of liederen opgeven, voorgaan in gebed, een schriftgedeelte voorlezen dan wél als 'spreken' moet worden opgevat, maar dat is bij dit argument 4 nog niet aan de orde.

Sommigen wijzen erop dat in de vroege christenheid het zwijggebod zo absoluut werd opgevat, dat zusters inderdaad niet mochten meezingen en dat men daarvan pas later (eigenlijk pas in de Hervormingstijd) is afgestapt. Dat mag zo zijn, maar wat voor kracht heeft zo'n argument? In de eerste eeuwen van het christendom zijn er allerlei verkeerde opvattingen en praktijken ingevoerd, denk

maar aan het ambt van bisschop. Het feit dat de betekenis van een tekst in het verleden teveel is ingeperkt, houdt niet automatisch in dat we een tekst ook nu nog teveel inperken! Eerder kan men zeggen dat als in het verleden een tekst is ingeperkt en de ogen daarvoor zijn opengegaan, het gevaar om vervolgens door te slaan naar de andere kant veel reëler is.

5.

Als zusters mogen 'meezingen', mogen ze ook profeteren, want volgens 1 Kronieken 25:3 is zingen ook een vorm van profeteren. Daarbij moeten we bedenken dat profeteren geen leren is.

Commentaar:

Als zusters in de gemeentelijke samenkomst een lied met een profetische strekking meezingen, houdt dit nog niet in dat zij zelfstandig als profetessen optreden. In Exodus 15:20 wordt Mirjam uitdrukkelijk een *profetes* genoemd, maar dat kan niet van alle vrouwen die meezongen gezegd worden. Het door Mozes en de Israëlieten gezongen lied, dat overigens een fors stuk profetie bevat, wordt evenwel niet door Mirjam aangeheven, maar door Mozes! Daarna zingen en dansen de vrouwen, onder muzikale leiding van Mirjam. Maar dat is zeker geen 'voorgaan', het is zelfs geen profeteren! Het is slechts de herhaling van de lofprijzing die Mozes en het volk al hadden gezongen. Hier is dus geen sprake van voorgaan, maar van *bijval*, echter van zodanige betekenis dat God het de moeite waard heeft gevonden het apart te vermelden. God werd daar verheerlijkt, zowel door de lofzang zelf als door het feit dat die Hem in het juiste kader werd toegebracht.

Overigens kan 'profeteren' wel degelijk leren inhouden, al is het dan onderwijs dat gericht is op de behoeften van het publiek daar-en-dan. Zie 1 Korintiërs 14:3-4, waar we lezen: 'Wie profeteert, spreekt voor mensen tot opbouw, vermaning en vertroosting (...). Wie profeteert, bouwt de gemeente op'. Ook het werk van een leraar is gericht op de opbouw van de gemeente (Ef. 4:11-12), maar dan meer uitgaande van de Schrift dan van de behoeften van de hoorders (of lezers). En wat 1 Kronieken 25:3 betreft: hieruit kan niet afgeleid worden dat loven en prijzen van de Heer identiek is met profeteren. Beide handelingen gingen samen, maar moeten onderscheiden worden.

6.

Als we het woord ‘zwijgen’ zo absoluut opvatten, moeten we dat ook doen met het woord ‘allen’ van vers 31. Als we daarin een nuance aanbrengen, waarom dan ook niet bij het woord ‘zwijgen’?

Commentaar:

Terloops willen we opmerken dat het woord ‘allen’ blijkens de samenhang betrekking heeft op de profeten, en dat om hen aan te duiden hier een mannelijk woord wordt gebruikt – ook waar het in het enkelvoud voorkomt. Hoewel dit op zichzelf niet een 100% waterdicht bewijs is dat vrouwen dus uitgesloten zijn, is het op zijn minst opmerkelijk dat in dit gedeelte geen enkele vrouwelijke persoonsaanduiding wordt gebruikt. Hier volgen enkele onmiskenbaar *mannelijke* woorden, die juist door hun frequentie een sterke aanwijzing zijn dat slechts manspersonen zich in de gemeentelijke samenkomst van 1 Korintiërs 14 lieten horen. Om de discussie over gemengde groepen te voorkomen, beperken we ons tot de enkelvouden: ‘ieder’ (Gr. hekastos, vs. 26), ‘één’ (Gr. heis, vs. 27), ‘uitlegger’ (Gr. diermèneutès, vs. 28), ‘tot zichzelf’ (Gr. heautooi, vs. 28), ‘een ander die daar zit’ (Gr. allooi ... kathèmenooi, vs. 30), ‘de eerste’ (Gr. ho prootos, vs. 30).

Wat het eigenlijke argument aangaat, moet worden opgemerkt dat de woorden ‘allen’ en ‘alles’ in de Schrift lang niet altijd absoluut moeten worden opgevat. Het bekendste voorbeeld is wel de uitspraak: ‘alles is mij geoorloofd’ (1 Kor. 6:12; 10:23). Bij andere woorden is dat niet zo expliciet het geval. Het is dan ook onjuist om op grond van een variatie in de reikwijdte van een woord dat een hoeveelheid aangeeft (‘allen’), en nog wel een onbepaalde hoeveelheid, een variatie in betekenis te bepleiten van een woord dat een activiteit of een handeling aanduidt (‘zwijgen’).

7.

In 1 Korintiërs 14:30 is het woord zwijgen niet absoluut bedoeld, het ziet op een bepaalde omstandigheid waarin de vrouwen moeten zwijgen.

Commentaar:

Dit is absoluut niet het geval, zoals we bij argument 4 hebben aangegeven.

8.

In 1 Korintiërs 14:26 staat het woord 'broeders', niet het woord 'mannen' (contra vs. 34 'vrouwen'). Welnu, het woord 'broeders' omvat in de regel ook de 'zusters'.

Commentaar:

Wanneer in het Nieuwe Testament het meervoud 'broeders' (Gr. adelfoi) voorkomt, worden daarmee doorgaans zowel de broeders als de zusters bedoeld. Alleen in het enkelvoud wordt het geslacht onderscheiden. Zo is van 'zuster' (Gr. adelfè) sprake in 1 Korintiërs 7:15; 9:5; Jakobus 2:15; 2 Johannes vers 13; en in 1 Korintiërs 7 en 11 van 'vrouw' en van 'man'. Als dit onderscheid ook in het meervoud van belang is, dan wordt om misverstanden te voorkomen niet 'broeders' of 'zusters', maar 'mannen' of 'vrouwen' gebruikt (1 Kor. 14:34; Ef. 5:22, 25; Kol. 3:18vv.; 1 Tim. 2:8vv.). Kennelijk vindt de apostel het in 1 Korintiërs 14:34 nodig het geslachtsonderscheid, dat ook in de voorgaande verzen (reeds vanaf vs. 26; zie bij argument 6) wordt gesuggereerd, expliciet te onderstrepen.

9.

Het thuis iets vragen van vers 35 staat tegenover het interrumperen van de profeten door zusters in de dienst, en dan in bijzonder het interrumperen van hun eigen man. Er staat toch niet voor niets dat ze haar *eigen* man moeten vragen. Paulus wist toch ook wel dat er zusters waren die geen man hadden. Waarom vermeldt hij dan niet wat die moesten doen?

Commentaar:

Achter dit argument zit de gedachte dat het in vers 29 gaat om het openlijk ter discussie stellen van wat de profeten hebben gezegd. Vrouwen zouden hun eigen man op dit punt niet mogen afvallen of mogen interrumperen. De gedachte dat Paulus hier aan vrouwen slechts het deelnemen aan het openlijk beoordelen van

de profeten, en wel hun eigen echtgenoten, zou verbieden, dient van de hand te worden gewezen.

Onze argumenten zijn de volgende:

- (a) Uit niets blijkt dat het 'beoordelen' in vers 29 de betekenis heeft van 'openlijk bespreken', 'discussiëren over'. Het woord geeft aan dat er bij de anderen een 'kritische luisterhouding' moet zijn. Ze moeten, om het populair te zeggen, niet alles voor zoete koek aannemen maar beoordelen of dat wat gezegd wordt juist is (vgl. 1 Tess. 5:20-21). In ieder geval wordt daarbij niets gezegd over de plaats waar, en de wijze waarop, eventuele correctie naar de spreker toe wordt gegeven (vgl. ook 1 Kor. 11:13).
- (b) Na vers 29 gaat Paulus verder over de dienst van de profeten, niet over de beoordeling van hun dienst. Hun dienst wordt aangeduid als 'profeteren' (vs. 31), en dat is de laatste 'spreek-activiteit' die wordt genoemd, voordat het zwijgen van de vrouwen in vers 34 en volgende aan de orde komt. Laten we nu eens ervan uitgaan:
 - (1) dat vers 29 slaat op het openlijk beoordelen van een woord van profetie, wat op zichzelf al een volkomen onbewijsbare zaak is;
 - (2) dat de verzen 34 en 35 op dit beoordelen betrekking zouden hebben; wat eigenlijk een onaanvaardbare stelling is, want deze verzen staan veel te ver van vers 29 af, om ondubbelzinnig daarop terug te kunnen slaan;
 - (3) dat Paulus met die verzen bedoelde dat vrouwen niet mogen deelnemen aan het openlijk beoordelen van een woord van profetie;
 - (4) dat taal een middel is om zinvolle, begrijpelijke mededelingen te doen (iets wat in feite geen veronderstelling genoemd kan worden); dan zou Paulus zijn mededeling hebben gedaan in een uitzonderlijk kromme en volstrekt onduidelijke vorm, die om misverstanden vraagt.
- (c) Daar komt nog bij dat de uitdrukking 'iets willen leren' hoogstens kan slaan op een vraag naar iets wat hun niet duidelijk is. De uitdrukking 'iets willen leren' (of 'vernemen') duidt op informatief vragen, niet op interrumpen of beoordelend vragen. Welnu, zelfs het vragen om iets te leren wordt de vrouw in de samenkomst van de gemeente niet toegestaan.
- (d) Dit verbod slaat niet uitsluitend op getrouwde vrouwen. Aangezien de meeste vrouwen getrouwd waren, gaat de apostel evenals elders van die situatie uit. En wat het niet vermelden van de ongetrouwde vrouwen betreft: Stel dat de apostel aan kinderen het spreken in de samenkomst zou hebben

verboden, zouden we dan moeten concluderen dat weeskinderen natuurlijk niet onder dit verbod vielen?

- (e) Nogmaals: er staat in vers 34 niet: Laten uw vrouwen zwijgen (...). Dat zou nog enigszins ruimte geven voor de hierboven genoemde gedachte. Nee, er staat zeer algemeen 'de' vrouwen. We mogen de Schrift niet meer laten zeggen dan er staat, maar ook niet minder. Er is niets in het voorschrift van vers 34 dat op een huwelijksrelatie wijst. Hetzelfde geldt voor vers 35b ('een vrouw'). Een beroep op plaatsen als Efeziërs 5:22-24; Kolossenzen 3:18; Titus 2:4-5; 1 Petrus 3:1, 5 met alle nadruk op het woord 'eigen', keert zich tegen de gebruiker van dit argument. Want waarom daar juist wel de sterke nadruk op de huwelijksverhouding, die toch al min of meer uit de context volgt, en niet hier waar een dergelijke verhouding niet duidelijk is? Er wordt in algemene zin gezegd dat het *schandelijk* is voor een vrouw om te spreken in de gemeente (1 Kor. 14:35).
- (f) Dikwijls wordt in commentaren op dit gedeelte naar voren gebracht dat bepaalde Griekse vrouwen graag openlijk met de mannen in discussie wilden gaan, en dat Paulus een dergelijk optreden van de vrouwen in de gemeente wilde voorkomen. Men doet dus een beroep op een buiten-bijbels gegeven om een uitleg te geven. Soms beroept Paulus zich inderdaad op buiten-bijbelse zaken om zijn onderwijs duidelijk te maken of te illustreren. Hij gebruikt beelden van krijgslieden, sportlui, landbouwers enz. In zo'n geval kan het helpen bij het uitleggen van een gedeelte waarin deze beelden vermeld worden, als we wat meer van die buiten-bijbelse gegevens weten. Bij een verklaring van de onderdelen van de christelijke wapenrusting is het bijvoorbeeld van belang na te gaan uit welke delen die uitrusting bestond en wat de functie ervan was. Maar in 1 Korintiërs 14 vinden we geen enkele verwijzing naar Griekse gewoonten. Het is dus speculatief om gewoonten uit het Griekse volksleven hier de uitleg te laten bepalen.

10.

Als we het zwijgen zo absoluut nemen, moeten we uit vers 35 ook afleiden dat de zusters in de gemeente geen onderwijs mogen ontvangen, maar alleen thuis.

Commentaar:

Deze conclusie is niet dwingend. Vers 35 gaat uit van een heel nederig motief voor een zuster om in de samenkomst haar stem te verheffen, nl. de wens iets te

mogen leren. Mag zij in dat geval haar vraag stellen? Nee, zegt de apostel, dat dient in de privé-sfeer te gebeuren. Maar als een profeet of leraar in de gemeente onderwijs geeft, genieten zusters daarvan net zoveel als broeders! Het gaat dus niet erom dat de vrouwen in de gemeente niets zouden leren, want dan konden ze beter de samenkomst niet bijwonen. Het gaat erom dat ze naar aanleiding van het gesprokene niet openlijk vragen gaan stellen om iets te leren verstaan wat hun niet duidelijk is.

11.

Hoe kan men over het opgeven van liederen iets zinnigs zeggen? Men had toen toch nog geen liederenbundels?

Commentaar:

Er is zeker iets zinnigs over te zeggen. We weten weliswaar niet of er uit een bundel gezongen werd, maar we weten wel dat men over een 'liederenschat' beschikte, zoals volgt uit Efeziërs 5:19 en Kolossenzen 3:16. Het al dan niet bezitten van een liedbundel maakt geen verschil voor onze conclusie. Als het, zoals wel wordt gesteld, ging zoals in de synagoge, verandert dat ook niets eraan, want slechts een man begon daar spontaan te zingen, nimmer een vrouw. Verder achten we het opgeven van een lied evenzeer als het bidden en profeteren een opbouwende (zie 1 Kor. 14:17), sturende, leiding-gevende activiteit, die zich slecht verdraagt met het verbod om in de gemeente zelfs maar vragen te stellen.

12.

De hele discussie is zinloos. Er wordt namelijk wel beweerd dat 1 Korintiërs 14:34-35 een gedeelte is dat mogelijk geen deel uitmaakt van de grondtekst en dus niet in de Bijbel thuishoort. Waar praten we dan nog over?

Commentaar:

Hier komen we op het terrein van de tekstkritiek. Tekstkritiek is een wetenschappelijke discipline die antwoord wil geven op de vraag: Wat heeft de oorspronkelijke auteur precies geschreven? De resultaten van dit vakgebied zijn juist voor de lezers van de Bijbel buitengewoon belangrijk, omdat we van geen enkele bijbelschrijver het originele, door hemzelf geschreven handschrift bezitten. De oorspronkelijke tekst van het niet meer bestaande origineel moet daarom gereconstrueerd worden door zorgvuldige vergelijking van alle beschikbare

handschriften. Sommige handschriften zijn rechtstreeks gekopieerd van het origineel, maar de meeste zijn kopieën van kopieën van (...) etc. Welnu, alle handschriften die 1 Korintiërs 14 bevatten, bevatten ook vers 34-35! Slechts enkele handschriften hebben deze verzen op een andere plaats dan waar wij ze in onze Bijbel hebben staan, namelijk aan het slot van het hoofdstuk. *Er is evenwel geen enkel handschrift van 1 Korintiërs 14, waar de verzen 34-35 ontbreken!*

Dat is een hoogst belangrijke aanwijzing dat deze verzen deel uitmaken van de door Paulus geschreven tekst. Hooguit kan men uit de incidentele verplaatsing (niet: weglating!) ervan concluderen dat men zich in vroeger tijden heeft afgevraagd of ze misschien elders in het hoofdstuk beter pasten. De stelling dat ze mogelijk niet deel uitmaken van de geïnspireerde tekst is strijdig met de meest fundamentele regels van de tekstkritiek en kan niet serieus genomen worden.

Hiermee hebben we geprobeerd aan te geven dat de pro-argumenten voor de genoemde praktijk verbleken in het licht van de contra-argumenten. Laten we daarbij bedenken dat het niet gaat om iets positiefs dat de Schrift aan zusters voorhoudt om te doen en waarbij ze schuldig zouden staan, als ze aan die opdracht geen gehoor gaven. Nee, het gaat om iets dat zusters niet mogen doen, en waarbij ze schuldig staan als ze dat verbod (of 'negatieve' gebod) overtreden!

Oude Sporen 2014

